

KORELAČNÍ ANALÝZA

Doc. Mgr. Jiří Mazurek, Ph.D.

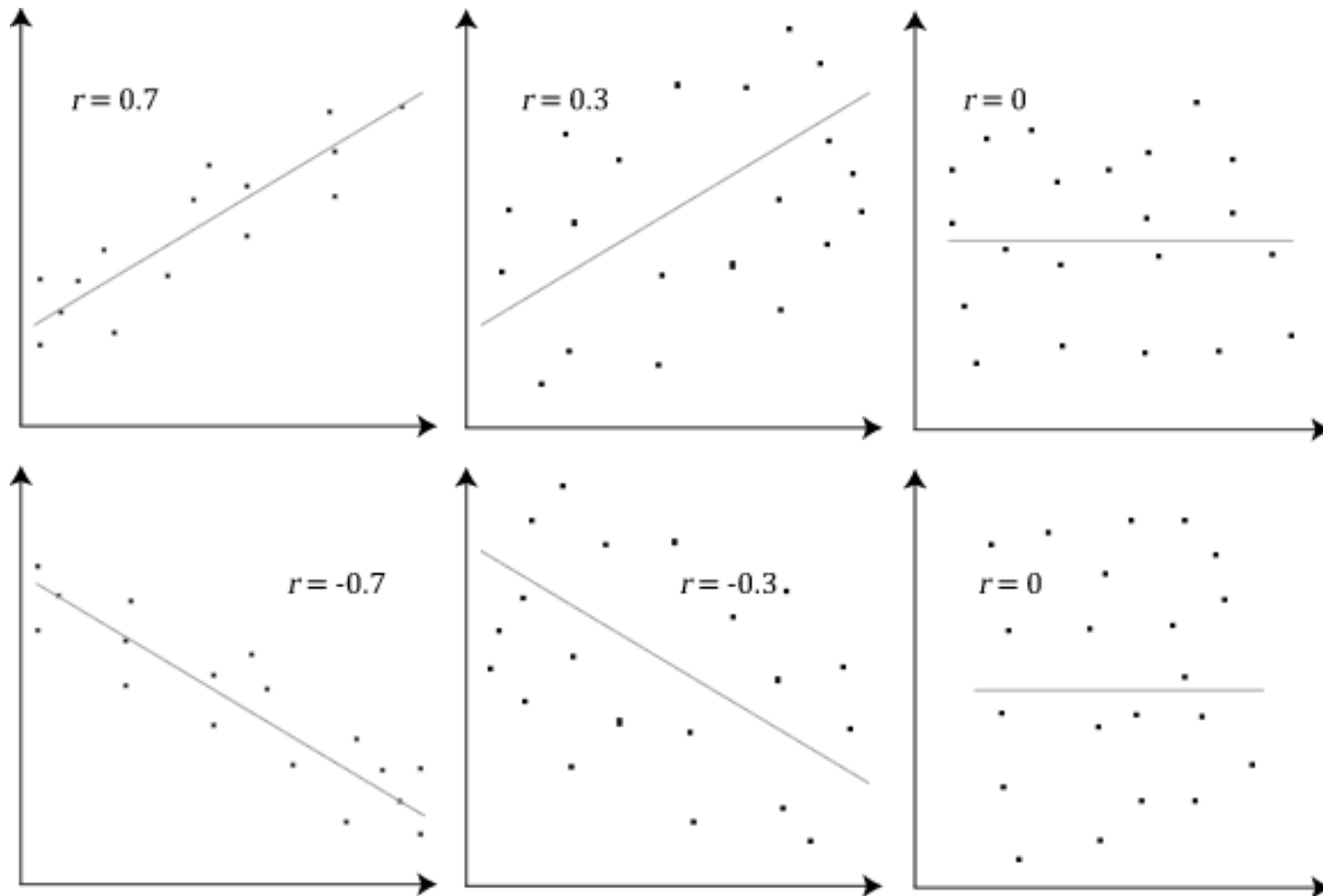
Korelační analýza

- Měření *intenzity závislosti* mezi proměnnými
- Úzká návaznost na regresní analýzu, neboť se v ní využívá teorie lineárních regresních modelů
- Nehledá formu vztahu mezi proměnnými, neboť už primárně vychází z předpokladu, že tento vztah je lineární (dokonce nejen z hlediska parametrů, ale i z hlediska proměnných), a soustředí se na konstrukci měř závislostí mezi těmito proměnnými.

Pearsonův korelační koeficient

- Značí se ρ_{XY} (ró) (nebo r) a udává míru lineární závislosti mezi dvěma náhodnými veličinami X a Y.
- Nabývá hodnot v intervalu od -1 do 1.
- Hodnota 1 znamená perfektní kladnou lineární závislost (přímou úměrnost), zatímco hodnota -1 znamená negativní lineární závislost (nepřímou úměrnost).

Pearsonův korelační koeficient

Pearsonův korelační koeficient

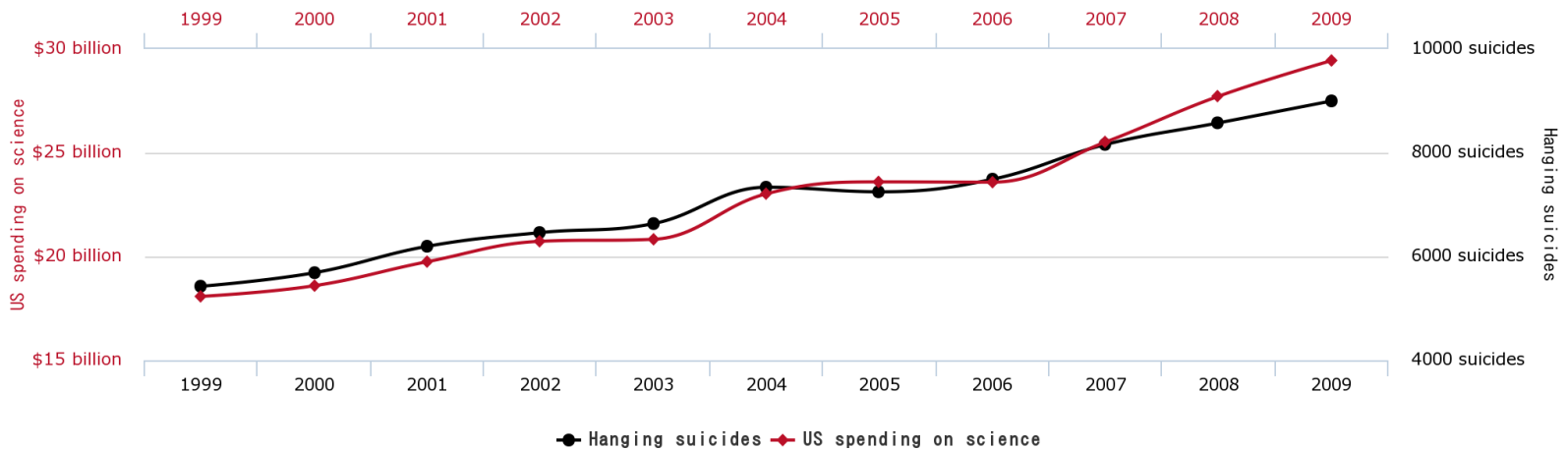
- Vzorec:
$$\rho_{XY} = \frac{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sigma_x \sigma_y} = \frac{\text{cov}(x,y)}{\sigma_x \sigma_y}$$

Dvě upozornění:

- 1.) Pearsonův korelační koeficient vyjadřuje pouze **LINEÁRNÍ** závislost dvou veličin, pro například kvadratickou závislost se nehodí.
- 2.) Pokud je mezi dvěma veličinami lineární závislost, **NEZNAMENÁ** to, že jedna veličina přímo ovlivňuje druhou! (Korelace není kauzalita!)

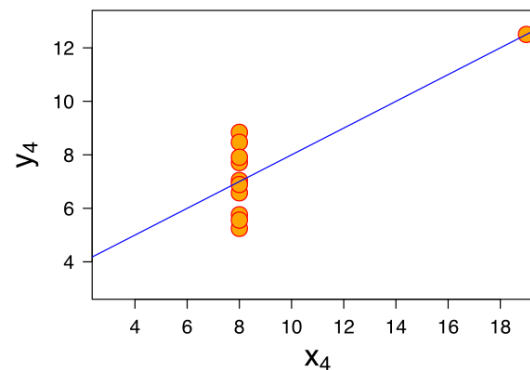
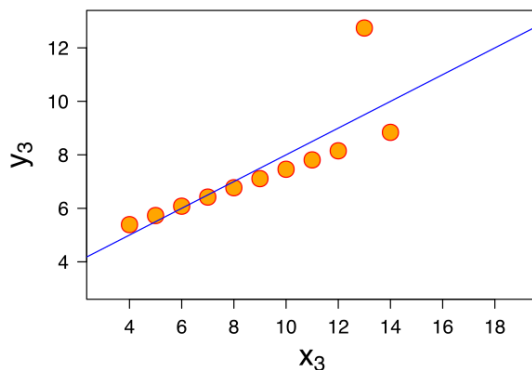
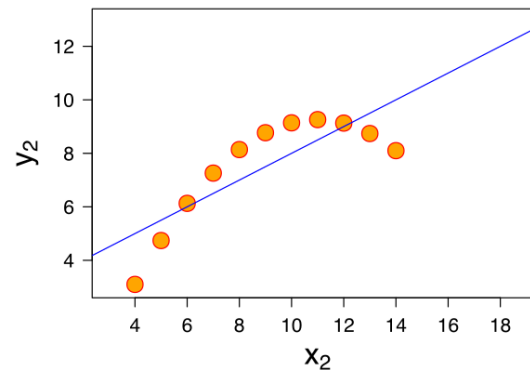
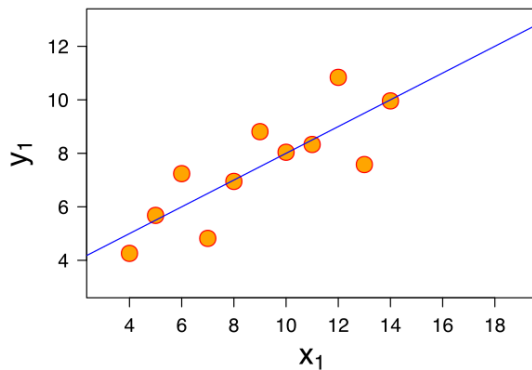
Pearsonův korelační koeficient – varovný příklad I

US spending on science, space, and technology correlates with Suicides by hanging, strangulation and suffocation

Pearsonův korelační koeficient – varovný příklad II

Ve všech případech níže je Pearsonův korelační koeficient = 0.816!

Hodnoty koeficientu korelace

- Pro párový koeficient korelace platí, že ρ_{xy} je z intervalu $[-1,1]$.
- Je-li $\rho_{xy} = 0$, říkáme, že veličiny X a Y jsou nezkorelované.
- Je-li $\rho_{xy} = 1$ nebo $\rho_{xy} = -1$, existuje přesná funkční závislost mezi veličinami X a Y v podobě přímky.
- Tato přímka je rostoucí v prvním případě a klesající ve druhém případě.
- Je-li $\rho_{xy} = 0$, je třeba se omezit pouze na konstatování, že obě veličiny jsou nezkorelované. Nelze tvrdit, že jsou (statisticky) nezávislé.

Příklad

- Vypočítejme koeficient korelace , jsou-li dány tyto údaje:

x	1	3	4	5	6
y	3	8	11	14	19

- Vypočteme průměrnou hodnotu x a y a jejich sm. odchylky:

- $\bar{x} = \frac{1+3+4+5+6}{5} = 3,8$ $\sigma_x = 1,92$

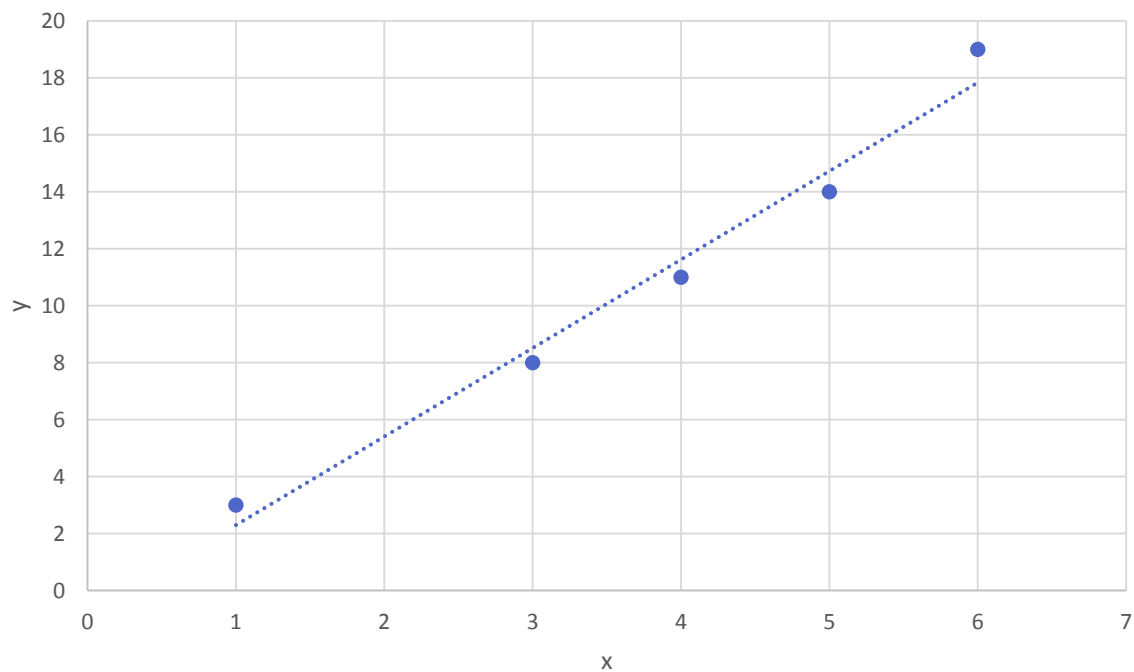
- $\bar{y} = \frac{3+8+11+14+19}{5} = 11$ $\sigma_y = 6,04$

- $\rho_{xy} = \frac{\frac{1}{5}[(1-3,8)(3-11)+(3-3,8)(8-11)...]}{1,92*6,04} = 0,98$

-

Graf závislosti y na x

Příklad 1

Test statistické významnosti korelačního koeficientu

Testování nulovosti párové korelace

1. Nulová hypotéza $H_0: \rho_{xy} = 0$ vs. alternativní hypotéza $H_1: \rho_{xy} \neq 0$.
2. Testové kritérium:

$$T = \frac{r_{xy} \cdot \sqrt{n-2}}{\sqrt{1-r_{xy}^2}},$$

kde n = počet dvojic (x_i, y_i) , tj. rozsah výběrového souboru.

3. Kritická hodnota testu na hladině významnosti alfa je $K = t_{n-2}(\alpha)$. Týká se tedy Studentova rozdělení s $n-2$ stupni volnosti.
4. Je-li $|T| < K$, pak se H_0 přijímá, tj. Y není lineárně závislé na X . V opačném případě přijímáme H_1 , což znamená, že Y je (do jisté míry) lineárně závislé na X .

Příklad

- Mějme hodnoty x_i a y_i získané náhodným výběrem:

x_i	y_i
-2	-5
-1	-3
0	0
1	1
2	4

- Pro tyto hodnoty vypočítejte hodnotu korelačního koeficientu a testujte jeho statistickou významnost na hladině významnosti 0,01.

Příklad - řešení

- Pro výpočet potřebujeme hodnoty:

x_i	y_i	$x_i y_i$	x_i^2	y_i^2
-2	-5	10	4	25
-1	-3	3	1	9
0	0	0	0	0
1	1	1	1	1
2	4	8	4	16
$\Sigma = 0$	$\Sigma = -3$	$\Sigma = 22$	$\Sigma = 10$	$\Sigma = 51$

- Test statistické významnosti: $r_{xy} = \frac{5.22 - 0.(-3)}{\sqrt{(5.10 - 0).(5.51 - (-3)^2)}} = 0,9918.$
- 1. $H_0: \rho_{xy} = 0, H_1: \rho_{xy} \neq 0.$
- 2. $T = \frac{0,9918 \cdot \sqrt{5-2}}{\sqrt{1-0,9918^2}} = \frac{1,718}{\sqrt{0,016}} = 13,443$
- 3. Kritická hodnota testu $K = t_{n-2}(\alpha) = t_{5-2}(0,01) = 5,84$
- 4. Protože $T > K$, je lineární závislost Y na X významná.

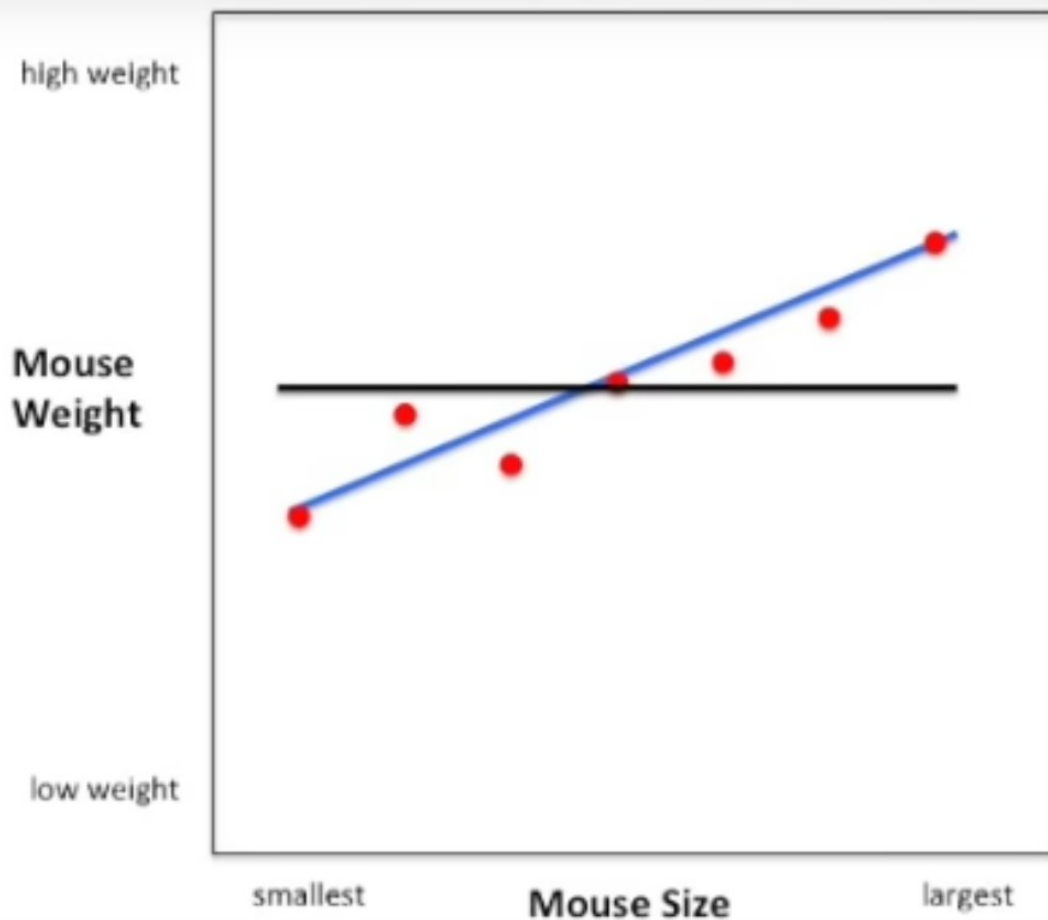
Koeficient determinace

- Koeficient determinace určuje přiléhavost dat ke zvolenému modelu

$$R^2 \equiv 1 - \frac{SS_{\text{res}}}{SS_{\text{tot}}} = 1 - \frac{\sum (y_i - \hat{y}_i)^2}{\sum (y_i - \bar{y})^2} = \frac{\sum (\hat{y}_i - \bar{y})^2}{\sum (y_i - \bar{y})^2},$$

- Koeficient determinace tedy udává kvalitu regresního modelu, přesněji vyjádřeno udává, kolik procent rozptylu vysvětlované proměnné je vysvětleno modelem a kolik zůstalo nevysvětleno;
- Nabývá hodnot od nuly do jedné (teoreticky i včetně těchto krajních mezí), přičemž hodnoty blízké nule značí špatnou kvalitu regresního modelu; hodnoty blízké jedné značí dobrou kvalitu regresního modelu;
- Udává se většinou v procentech.

Výpočet koeficientu determinace R^2

$$\text{Var}(\text{mean}) = 32$$

$$\text{Var}(\text{line}) = 6$$

$$R^2 = \frac{\text{Var}(\text{mean}) - \text{Var}(\text{line})}{\text{Var}(\text{mean})}$$

$$R^2 = \frac{32 - 6}{32}$$

$$R^2 = \frac{26}{32} = 0.81 = 81\%$$

There is 81% less variation around the **line** than the mean.

...or...

The size/weight relationship accounts for 81% of the variation.

SPEARMANŮV KORELAČNÍ KOEFICIENT

- Jsou-li hodnoty veličin X, Y zadány **pořadím**, používá se k odhadu míry závislosti těchto veličin *Spearmanův koeficient (pořadové) korelace*, který se počítá dle vzorce

$$r_s = 1 - \frac{6 \cdot \sum d_i^2}{n(n^2 - 1)}$$

- Kde d_i difference i-tého pořadí X a Y a n je počet párů hodnot X a Y , tedy rozsah výběru.

Příklad

- Výrobky byly seřazeny dle jakosti dvěma komisemi, z nichž jednu tvořili odborníci a druhou zástupci laické veřejnosti. Rozhodněte, zda se výsledky hodnocení obou komisí shodují ve smyslu korelace.

Výrobek	Laické pořadí	Odborné pořadí
1	7	8
2	9	9
3	8	7
4	10	10
5	6	6
6	5	4
7	3	5
8	4	3
9	2	2
10	1	1

Příklad - řešení

- V levé části níže uvedené tabulky jsou pořadí, v pravé části této tabulky jsou spočteny rozdíly v pořadí.

Výrobek	Laické pořadí	Odborné pořadí	d_i	d_i^2
1	7	8	-1	1
2	9	9	0	0
3	8	7	1	1
4	10	10	0	0
5	6	6	0	0
6	5	4	1	1
7	3	5	-2	4
8	4	3	1	1
9	2	2	0	0
10	1	1	0	0

$$r_s = 1 - \frac{6 \sum_i d_i^2}{n(n^2 - 1)} = 1 - \frac{6.8}{10.99} = 0,95.$$

Test statistické významnosti pořadového koeficientu korelace

1. Testovaná hypotéza H_0 : X, Y jsou nezávislé vs. alternativní hypotéza H_1 : X, Y nejsou nezávislé.
2. Testové kritérium má tvar:

$$T = (n-1) \cdot r_S.$$

3. Kritická hodnota testu K = kritická hodnota rozdělení $N(0,1)$ na hladině významnosti α = $\text{NORMSINV}(1-\alpha)$.
4. Je-li $|T| \geq K$, zamítáme hypotézu H_0 . V opačném případě přijímáme H_0 .

Přijmeme-li H_0 , víme, že jsou veličiny nezávislé, a tedy i nezkorelované. Pokud hypotézu zamítneme, víme, že veličiny nejsou nezávislé, nejsme ale schopni rozhodnout v takovém případě, zda jsou nezkorelované. Test platí přibližně pro $n \geq 30$.

Příklad – test významnosti pořadového koeficientu korelace

- Koeficient nám vyšel 0,97, počet pozorování $n = 10$. Hladina významnosti alfa budiž 0,05.
- Nulová hypotéza: veličiny x a y jsou nezávislé.
- Testové kritérium: $T = (n-1)*r = 9*0.97 = 8,73$.
- Kritická hodnota K (z tabulky normovaného normálního rozdělení): $K = 1,96$.
- Protože je T větší než K , nulovou hypotézu zamítáme.

VÍCENÁSOBNÁ ZÁVISLOST – PŘÍPAD DVOU VYSVĚTLUJÍCÍCH PROMĚNNÝCH

- Chceme-li zjistit lineární závislost proměnné Y na větším počtu vysvětlujících proměnných X_1, X_2, \dots, X_p , používáme k měření těsnosti závislosti buďto:
 - a. koeficienty dílčí (parciální) korelace,
 - b. koeficient vícenásobné korelace.

Pearsonův korelační koeficient v Excelu

- Použijeme funkci CORREL.
- Vyzkoušejte si ji na tomto příkladu:

x	10	15	16	19	22	25
y	44	40	38	39	35	31

Spearmanův koeficient

- Není definován v Excelu, nicméně dá se určit následovně.
Mějme tato data:

Pořadí	Expert 1	Expert 2
1	Praha	Vídeň
2	Vídeň	New York
3	New York	Praha
4	Paříž	Paříž
5	Londýn	Řím
6	Řím	Londýn

- Seřadíme je takto:

	pořadí podle E1	pořadí podle E2
Praha	1	3
Vídeň	2	1
New York	3	2
Paříž	4	4
Londýn	5	6
Řím	6	5

Pokračování

- Nyní můžete použít vzorec, nebo použijete v Excelu funkci CORREL na oba sloupce pořadí. Výsledek bude stejný ;-) (0,77)

	pořadí podle E1	pořadí podle E2
Praha	1	3
Vídeň	2	1
New York	3	2
Paríž	4	4
Londýn	5	6
Řím	6	5

Děkuji za pozornost